

Svarte Mosse naturområde är beläget på Hisingen i Biskopsgården. Här finns hållmarker, kärr och tjärnar. De första spåren av människor i dessa trakter är från bronsåldern. Det är ett välbesökt rekreationsområde med bl. a. fotbollsplaner och löpspår på över 1 mil. Två naturstigar går genom området och här finns uteklassrum. Svarte Mosse, vattenområdet som gett namn till området, är en välbesökt fågellokal.

Svarte Mosse

Svarte Mosse är beläget på Hisingen i Biskopsgården. De första spåren efter människor i dessa trakter är från bronsåldern, för ca 3000 år sedan. Inom naturområdet Svarte Mosse, från Stora Vette och söderut, går en gammal stenmur. Fram till 1658 markerade den riksgården mellan Sverige och Norge. Den har också markerat den gamla kommungränsen mellan Göteborg och Torslanda och senast skilde den Bohuslän och Västergötland enligt den förra länsindelningen. Större delen av Biskopsgården ingick tidigare i Lundby socken. Under 1800 – talet bildade tiotal torp Biskopsgården. Ända in på 1950-talet var det fortfarande landsbygd här ute.

Naturstigar och uteklassrum

Svarte Mosse naturområde består av varierande natur med bland annat hållmarker, kärr och tjärnar. Området har fått sitt namn efter den lilla sjö som ligger centralt i området. Vid utsikten Store Vette kan man se enda ut till havet. I området finns två naturstigar; en i söder och en i norr på 1,7 respektive 4,5 km. Den södra naturstigen kommer man till via Blåsvädersgatan och den norra, via Länsmansgårdens motionscentral. Naturstigarna är skyltade. Två uteklassrum finns också. Ett är beläget vid den södra naturstigen och det andra ligger väster om fotbollsplanerna vid den norra delen av sjön Svarte Mosse.

Naturen

På hållmarken växer bland annat tall, björk, en, ek, gran, sälg och ljung. På klipporna kan man hitta lavar av olika slag, som exempelvis tuschlav. Den lägre delen av vegetationsskiktet innehar växter som kruståtel, bergsyra och lingon. I våtmarkerna växer pors, odon, vide och brakved. I de små sjöarna kan man hitta vattenklöver, kråklöver, fräken, mossor, m.m.

Enar

Man kan anta att marken runt Svarte Mosse betats av tamboskap på många ställen, för här finns inslag av enbuskar. Djuren är inte så förtjusta i en och därför blev enbuskarna kvar i ett för övrigt betat landskap. När bete upphör tar träden och skogen sakta överhand igen och då dör de ljusberoende enarna så småningom på grund av den allt för skuggiga miljön.

Svarte Mosse – fågelliv och växter

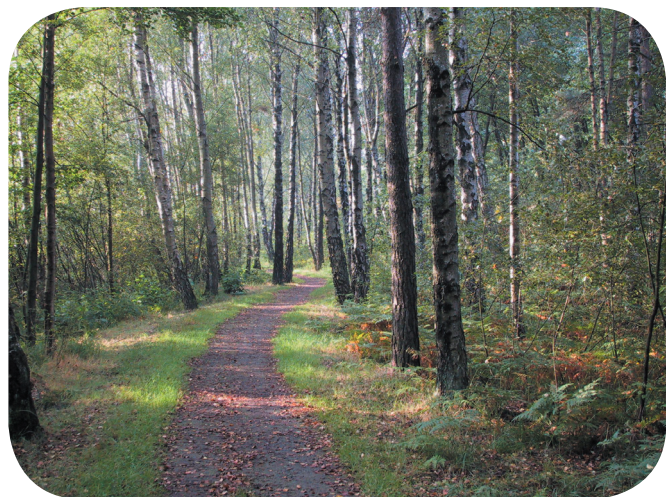
Natursjön Svarte Mosse ligger nära stora bostadsområden och det är ofta mycket folk som vandrar längs stranden. Här får fåglarna en fristad och under sommarhalvåret kan man bland annat få se knölsvan, sothöna, skäggdopping, vigg och skrattmås. I områden runt tjärnen kan man hitta tuvull,

ängsull och sileshår. Sileshår är en insektätande växt och dess runda små blad har små klibbiga trådar som insekterna fastnar i.

Sjumilaskogen

Sjumilaskogen kallas det skogsområde som ligger kring dammen Svarte Mosse. För längesedan bredde sannolikt stora lövskogar med mycket ek ut sig över landskapet här. Under 1600- talet började dessa lövskogar att försvinna eftersom eken var eftertraktat som virke till skeppsbyggen och uppbyggnad av staden. Så många som 2000 stora ekar kunde gå åt för att bygga ETT skepp. Någon ny skog etablerades aldrig här, mycket beroende på att man använde markområdena till bete. Under senare delen av 1800-talet planterade man igen stora arealer med tall och gran. Under senare delen av 1900-talet røjde kommunen och planterade ny skog med arter som ek, tall och hassel och det är kommunens mål att denna vegetationstyp ska dominera framtiden.

Här och var i Sjumilaskogen kan man hitta omkullfallna träd. Det är så kallad död ved. Egentligen finns det inget som är så levande som död ved. Allt ifrån olika svampar, mossor, lavar och kärleväxter till insekter, fåglar och vissa däggdjur behöver död ved för att trivas. Många sällsynta arter är till och med helt beroende av döda träd eftersom de utnyttjar den döda veden som boplats, skydd, föda och konstruktionsmaterial. Brist på död ved kan göra att dessa arter dör ut. Det spelar ingen roll hur den döda veden bildas. Vare sig det är genom att träd dör av naturliga orsaker eller att den skapas av människan så är den lika intressant för växterna och djuren.

Rekreation

Svarte Mosse är ett välbesökt rekreations och sportinriktat område. Friluftsförbundet är aktivt i området. Här finns fotbolls- och tennisbanor samt en boule bana. Är man intresserad av golf kan man spela minigolf uppe vid Länsmansgårdens Motionscentral. Här finns också ett motionscentrum med gym. Vid motionscentralen, samt vid Sjumilaskogen kan man även ta sig en fika.

Källa

Gå Naturstigen i Norra Biskopsgården, Fritid Tema- Svarte Mosse, Fritid

Litteraturtips

Ljunghedar- historia, ekologi och arter, J. Stenström & N. Forshed, 2004

Första fågelboken, Lars Klinting. Rabén & Sjögren

Första insektsboken, Lars Klinting, Rabén & Sjögren

Först trädboken, Lars Klinting, Rabén & Sjögren

Smådjur i skogen, L-H Olsén, Prisma, 1999

Djurspår, T. Fonstad, Nordstedts, 2006

Myror i brallan, H. Skogar, U. Östman & B. Bergenholtz, Rabén & Sjögren, 2001

Webbsidetips:

Göteborgs Stadsmuseum- Här kan du få information om kultur- och fornminnen.

www.stadsmuseum.goteborg.se

Göteborgs Naturhistoriska museum- Här kan du få information om djur & natur, samt geologiska ämnen.

www.gnm.se

Artdatabanken

www.artdata.slu.se

Faktablad på www.naturen.goteborg.se

Våtmark

Stengårdsgård

Högstubbar

Vindfälld skog

Groddjur

Kräddjur

Hällmark

Ljunghed

Asp

Döda träd

Ädellövträd

Brunnen mark